

Gazeta literară

Anul 7, nr. 465

6

Joi 7 februarie 1963

ORGAN SAPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

MARIA BANUȘ: „Diamantul”
M. BENIUC: Ungureții la 75 de ani
G. DIMISIANU: Cronica literară

FRUMUSEȚI BUCUREȘTENE

Răsfoiam un album de fotografii al unui călător prin țările noastre, de acum cîțiva zeci de ani. Sint imagini de ierni bucureștene. Călătorul de-atunci și-a precizat și locurile: Unde sosești? scrie sub priveștița unui vast maidan de zăpadă. Cum intri în oraș! e notat apoi sub o fotografie cu vechi cocioabe și dărîmături. Sint de bună seamă note în imagini și cuvinte despre Gara de Nord, despre împrejurimile ei, și des pre oropsita de atunci Calea Griviței. Și iată că, în iarna noastră de azi, cu zăpezi abundente și ger tăios, pașii m-au purtat prin aceeași locuri în așteptarea tot a unui călător, dar mai norocos în acest ianuarie '63. Și scriu mai norocos, pentru că e cu totul străin de ce a fost cîndva pe aci, și pentru că de la peisajul urbanistic care-l întîmpină și pînă la viața pe care o va găsi, va putea și el să adune note de călătorie și cu fotografiile, de va voi, dar în alt fel și din altă lume decît cea de atunci.

Unde sosește azi? Intr-o vastă piață de mare oraș, cu o clădire monumentală în față, cu laturi de blocuri imense, elegante stupuri de oameni, cu vaste magazine bogate în mărfuri și cu o revărsare de lumină de neon, în bătaia căreia vîrtejul sau steluța de zăpadă își păstrează grație sau bucurie, fără nimic din spaima amenințării de odinioară că ar putea opri viața în loc. În lumea asta de înalte parapete de locuințe moderne, iarna a încetat de mult de a mai fi o pacoste. Cum intri în oraș? În care oraș? Căci oraș e acum și în dreapta și în stînga. Calea Griviței care se gîtuia aci neagră, scundă, mizeră, astăzi continuă pe o întrecere paralelă, ca în marile orașe, cu însăși liniile

Foto: DAN GRIGORESCU
Pe calea Griviței

ferate și se duce departe într-o splendidă imagine urbanistică, împodobită la fel de magazine și lumini, se duce să creeze un nou cartier acolo unde odinioară erau paragină și bordee. E brațul cel nou al Căii Griviței care împlinește orașul cu furnicarul lui de oameni prin părțile acestea. Dar dacă noul meu călător va avea timp, și va avea, va da ocol orașului celui mare, Bucureștilor, și va vedea că pretutindeni din Banu Manta în Ștefan cel Mare, în Mihai Bravu, Floreasca, Ferentari, magistrala Nord-Sud, fără să mai vorbim de marile bulevarde din centru și complexul de la Palatul Republicii, va găsi sub iarna asta bucureșteană, iarnă de vale a Dunării, vara cu roze și plopi, iarna cu cușme de zăpadă și boschete de chiciură, așezarea aceasta imensă a Capitalei în maturitatea, frumusețea și soliditatea ei, adăpostind o viață gaja să înfrunte orice — dărmite o iarnă! — pentru a nu-și frîna mersul înainte. E suficient ca, atenți, călătorii să urmărească în toate cartierele amintite pădurea de antene de televiziune și radio pentru ca să știe că sub puful alb, lumina scintiează, vorba străbate, oamenii sint vii, în cel mai larg înțeles al cuvîntului, legați unii de alții, că ideile circulă și străbat, Bucureștii aceștia solemni, îmbrăcați în hermina anotimpului, ce departe sint astăzi de Bucureștii de acum treizeci de ani. Nu e minte să nu fie trează, nu e colț în care să nu fi picat stropul bogat al vieții, cu noul ei avut, cu noua ei învățătură și noua și necurmata priveștița a viitorului. Și totul se mișcă, se agită și creează sub iarna aceasta bucureșteană.

Ion Marin SADOVEANU

Schiță în creion

Zăpada, în osediu,
cu luna doarme-olături.
Stau comunisti la sediu
vorbind despre omături.

Arăntăria rece
ascunde ariul verde,
condeiu-n cifre trece
și-n aur viu se pierde.

La fel stau și poezii
din nou o noapte-ntr-oacă,
recolta frumuseții
de mîine, — s-o culeasă.

Ei însoțesc cu visul
destinul pîinii, mare —
zăpada-i manuscrisul
poezii viitoare.

Să vie primăvara
cu ploii și curcubeie, —
celeste cuae țara
voioasă o să beie.

Să pună soare nimbul
acestui vis sublim.
Ne-mboacăte timpul
iar noi l-imbodătim.

Al. ANDRIȘOIU

MEDITAȚIA ÎN POEZIE

O eroare persistentă a criticii e alimentată de opinia că poezia de meditație trebuie să se refere la geneză, mișcare, materie, adică la noțiunile filozofice și să opereze în arcahicitate cu ele. Sigur că există o poezie în care tonul meditației este mai pronunțat, și în care se face simțită o înclinare spre speculații teoretice. Dar e greu de a stabili cu exactitate că o poezie este în totalitate ei o poezie de „meditație”, formula metaforic noi sisteme și teorii filozofice, și o altă poezie nemeditativă. Meditația în poezie provine din însuși actul cunoașterii și al ogîndirii active a realității, nu e numai o predispoziție. Lucrul esențial și hotărîtor este la ce meditam în poezie și cum înlăcim în imagini artistice noțiunile, cum concretizăm prin mijloacele artistice abstracțiunile și stabilim relația între concret și abstract, între particular și general.

Epoca actuală, de prefaceri revoluționare, a solicitat poezilor o nouă atitudine, un complex de afecte inedite, determinate de convingeri filozofice și politice adînci.

Așadar meditația poetului actual are un sens activ, poetul întrebîndu-se și gîndind despre aportul lui la cauza revoluției, despre dimensiunile construcției socialiste și despre perspectivele de viitor ale omenirii.

Poezia de meditație (folosînd termenul obișnuit în critică) a părăsit pesimismul, provenit din contactul individului cu o realitate ostilă personalității lui. Sensul reflecției s-a schimbat în funcție de schimbarea raportului dintre individ și societate. Meditația talmăcește, acum, pe o latură însemnată a ei, relațiile noi dintre individ și colectivitate. Poetul contemporan este un luptător, angajat în frontul revoluționar al socialismului, iar conținutul nou al reflecțiilor izvorăște din această condiție socială și umană.

Poezia lui Labiș (ne referim la creația tinerilor poezii) devine expresia meditației entuziaste prin atingerea cu problemele fundamentale ale omului din epoca noastră. El cîntă procesul ieșirii din inerție a individului obișnuit cu viața vegetativă burgheză, punerea lui de acord cu ritmul tumultuos al revoluției. Deși e vorba aici de o concepție, Labiș concretizează ideile pînă în joc virtuțile rare ale metaforelor. Căci în poezia de meditație pericolul care bîntuie este abuzul de abstracțiuni. În loc de a concretiza, de a apropia afectiv un univers larg de probleme, unii poezii îl abstracționează, traducîndu-l în formule criptice.

Ar fi de așteptat, de pildă, de la un poet cum este Gr. Hagiu, familiarizat cu problemele de cultură și care adăpostește o anumă gîndire în transmiterea simțimentelor, o mai consistentă concretizare lirică a noțiunilor. Poezia „Mîndria”, este o abstracțiune goală de sens prin exagerarea posturii de cugetător. („Mi-e închisă inima tristeții/ pot fi jignit, dar nu înfrînt, / sint treapta ultimă a vieții, / răsfrîntă soarelui arzînd”). Poetul rupe apoi echilibrul compoziției, încercînd în strofa următoare o reprezentare și mai abstractă a temei („Mercurul nervilor îmi suie / în tubul oaselor înalt, / o febră mai umănă nu e / să depășească acest salt”). Dar în fond, sint acestea abstracțiuni sau mai degrabă o emfază juvenilă, o poezie meditațională? Nu numai în cazul de față dar și în alte ocazii se observă o încercare de a spăta prin prefecționate, unii poezii tineri închipuindu-și că se impun printr-o beție imagistică ieșită din comun. Mîndria, adică demnitatea omului liber, nu se deduce decît din „mercurul nervilor”, „tubul oaselor” și „febra umănă” (sic). Următoarele două strofe se mențin pe o linie de plătire coborîta, fără ca poetul să fi reușit să plasticizeze condiția nouă socială care îi dă individului demnitatea, conștiința ca a devenit liber. Strofa finală („Adevărată mi-i mîndria, / un tînd cerb din frunte rupt, / cu mijlocul albastru supt, / gonind spre munți sonor cîmpia”) nu conține nimic pe lînia clarificării ideii poetice inițiale.

Intr-alt loc, Grigore Hagiu folosește același procedeu al metaforsedefiniției pentru o noțiune majoră, fără a reuși să realizeze eleganta artistică necesară: („Sînt fericit pentru că este fericit” — „Acesta e tu”). Alteori noțiunea este transpusă în chip declamativ urîndu-și căi poetice prafite. Drumul spre formele de viață avansate trece la Crînguleanu prin centrul industrial Galați, adică printr-un univers industrial de înaltă tehnicitate. Metafora nu e rea. Poetul însă a intervalat și o defîntare a noțiunii de comunism: („Comunismul / E marele tîrm / Spre care visăm să ajungem, mereu, / Ori- cît ar fi drumul de greu...”) Trece pe pămînt, prin adîncuri, prin cer; / Ca un gînd nesfîrșit / E drumul de fier... — „Univers pe cale ferată”). Al-ți însă tocmai metafora revelatoare lipsește, ideea e diluată, expusă în formule cit mai vagi și totul se prăbușește în prozaism. Este vizibilă la mulți

S. DAMIAN

(Continuare la pag. 6)

Marin BUCUR

(Continuare în pag. 3)

Tendințe

și stiluri

în proza

tinerilor

Să-l încadrez pe D. R. Popescu în familia coloristilor? Că există o înrudire între nuvelistica lui Fănuș Neagu și cea a autorului „Umbrelile de soare” se poate dovedi. Și ja D. R. Popescu ne întîmpină adesea peisaje cu mirezmele, luminile lor și tipuri de o structură psihică mai elementară. O dată cu robustețea acestor eroi ne frapază și o înclinație spre ciudățenie. Rîștea („Moroiul”), cel care inventează întîmplări cu năuc, prevenind catastrofe, are dorința de a se culca cot printre maci, îmbătîndu-se de mirosul lor, iar Paraschivescu („Nabucodonosor”) conversează cu pasărea curții și joacă feste stranie amicilor din sat. O irupție de culori aflăm în „Ploaia albă”: imaginea pămîntului; sălbăticit de uscăciune și de zăpușeală în timpul secetei, întregine o stare de coșmar. În celelalte nuvele, D. R. Popescu e mai reținut, estompîndu-și efectele picturale. Intră direct în relatare, cu propoziții scurte, pregnante. Ca procedeu de caracterizare a psihologilor, apropierea de Fănuș Neagu e vizibilă și prin funcția atribuită mijloacelor de sugestie. Nici prozatorul clujean nu optează în genere pentru sondajul meticolos al stărilor de conștiință. Numai că, la D. R. Popescu, descripțiile de acuitate senzorială sint rare, nu au un rol primordiar. Dacă proza patetică a lui Fănuș Neagu se bizuie pe o intensă pașune reprimată, pe porniri vijelioase în pragul declamării, D. R. Popescu e mai calm, mai discret. Preocuparea principală rămîne întuirea unei stări de spirit generale, la nivelul conștiinței, indicată inițial vag, apoi mersu mai apăsător, pîngînd de multe ori un moment al surprizei. În „Nabucodonosor” mistul învoicării unui nume ce stîrcește supoziții bizare în mintea țărănilor, se dezlează abia la sfîrșit, cu un blînd suris ironic.

Altă dată intenția este mai adîncă, de definire a unui proces sufleteș, pe etape, cu o încăiere a curiozității prin ridicarea vălurilor. Cîrcuța astfel în povestiri un curent subteran, din ce în ce mai apropiat de suprafață (criticul e constrîns, la analiză, să alcătuiască în prealabil o hartă tectonică!). O senzație difuză de jenă îl stăpînește pe eroul-narator din „Moroiul”, pînă ce ea i se relevă în confruntarea cu barbaria războiului, ea o formă acută a rușinii și disperării. De îndată ce recunoaște aportul său de vinovăție și de lasitate la spectacolul dezumanizării la care asistă, simte o nevoie imperioasă de reabilitare. La fel, în „Căruța cu mere”, giambuș-lucurile celor doi băieți vrăjii de mirajul cercului, nu mai oferă, treptat, aceeași satisfacție, jocul dezvăluindu-se ireponsabil și nedrept, văzut în perspectiva mizeriei și a frînărilor grave din estela colindate în tuniele de după război. Pe această cale a sugestiei, a prozei de atmosferă, s-a acumulări ingenios dozate, autorul indică dislocări de conștiință, etape de maturizare. Vedem, deci, că D. R. Popescu acordă un sens descripției emoționale: înțierea unor tineri în activitatea revoluționară, („Căruța cu mere”, „Moroiul”) recuperarea unor firii mai eucite, refractare la început — din încapăințare orgolooasă — în fața noului („Pădurea”, „Nabucodonosor”), „Ploaia albă”. Cînd pornește de la necesități de conținut — transferarea unor conștiințe sub înfrîntarea socialismului — prozatorul obține rezultări însemnate. D. R. Popescu povestește cu deosebită atitudine gestul firesc, dialogul autentic mai ales pe lînia pitorescului, alfelul expresiv. Este deocamdată cel mai artist dintre tinerii prozatori. Pare disponibil pentru a varietate de modalități ale con-

truției de la transcrierea reacțiilor ingenue ale unor copii în fața suferinței („La culcușul peșelor”) pînă la meditația parabolică despre hărnicie și încrederea în viața nouă („Livada”). Scontează pe puterea de iradiază a simbolului, care revine obsedant, ca să demarce o atitudine (căruța cu mere, ploaia, umbrela de soare, moroiul), își permite licențe în construcție, recurge și la soluții convenționale, dilatănd sfera realismului. Nu totdeauna aceste temerare eforturi de inovație sint adecvate conținutului, ceea ce duce la o complicare artificială a caracterelor („Ora cîinci”), sau la copleșirea unor frave siluete din pricina mentirilor alegorice rezervate fiecărei mișcări sau meditații („Mări sub nisipuri”). La nivelul experienței sale literare ne-am aștepta la mai multă nouitate în idei și originalitate de conținut. Cum sublinia cu justețe o notă recentă din „Scînteia”, D. R. Popescu riscă uneori să rătăcească în căutări formale, sterile, dăunătoare vîgurosului său talent.

După ce am semnalat o direcție analitică de observație psihologică și o direcție mai senzitivă, personală și picturală, trec la alte tendințe și stiluri cultivate în proza tinerilor. O greutate specifică are literatura livită sub egida reportajului. Majoritatea reprezentanților noii promoții și-au făcut ucenicia ca reporteri, au cutreierat țara în lung și în lat, culegînd bogate cunoștințe și impresii despre munca de construcție a socialismului. „Gazeta literară” a închinat recent o pagină unui schimb de păreri pe tema: există o influență a reportajului asupra prozei? Despre avantajele și dezavantajele cooperării prozei cu documentarul, despre valabilitatea „vizionii reportericești” și unele inconveniente ale ei, — am strînut într-un articol, din „Viața românească” (nr. 1-1963). Nu mai relau acum această dezbateri. Menționez doar numărul mare de prozatori înzestrați care valorifică în schițe și povestiri o experiență de reporteri. Cum poate fi ea detectată? Destul de lesne, dacă desprindem felul direct în care se abordează temele, receptivitatea la unele fenomene abia perceptibile ale noului în existență și în conștiința oamenilor, creditul acordat autenticității și firescului. Dintre acești nuvelști Pop Simion e atras de latura eroică a activi-

(nr. 1-1963). Nu mai relau acum această dezbateri. Menționez doar numărul mare de prozatori înzestrați care valorifică în schițe și povestiri o experiență de reporteri. Cum poate fi ea detectată? Destul de lesne, dacă desprindem felul direct în care se abordează temele, receptivitatea la unele fenomene abia perceptibile ale noului în existență și în conștiința oamenilor, creditul acordat autenticității și firescului. Dintre acești nuvelști Pop Simion e atras de latura eroică a activi-

PREMIILE LITERARE ALE UNIUNII SCRITORILOR

În ședința din 1 februarie, Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor a hotărît, pe baza propunerilor prezentate de secțiile de creație, decernarea premiilor literare pe anul 1962. Meritele să încurajeze creația literară inspirată din actualitate, să stimuleze eforturile scriitorilor de a zăgrăvi la un nivel artistic cit mai înalt procesul marelui oper de construire a socialismului în țara noastră, premiile Uniunii Scriitorilor constituie încă o dovadă a condițiilor optime create muncii scriitoricești, a grijii neobosite pe care o are

partidul pentru dezvoltarea valorilor culturale. Aceste premii încununază lucrări de o deosebită valoare care reflectă puternicul elan al construcției economice și culturale socialiste în patria noastră. E semnificativ faptul că majoritatea acestor lucrări s-au bucurat, încă de la apariție, de un larg răsănet în rîndul cititorilor și au fost călduros apreciate de critica literară. Remarcăm prezența printre premiați a unor scriitori tineri, afirmați în ultimii ani printr-o muncă literară rodnică, orientată înspre ogîndirea aspectelor actualității socialiste. Faptul demonstrează elocvent dezvoltarea unor talente originale într-un climat artistic fecund, marile posibilități pe care le deschide, în toate sectoarele de creație, realismul socialist.

Acordarea acestor premii va constitui, fără îndoială, un nou impuls în creația literară, în întărirea legăturilor artei cu viața oamenilor muncii, în apropierea marilor teme ale contemporaneității. „Gazeta literară” îl felicită din toată inima pe scriitorii premiați, urîndu-le noi succese în activitatea lor literară. G. L.

(Publicăm în pag. 2 premiile Uniunii Scriitorilor).

d i a m a n t u

De-abia te mai văd, adolescență,
în fundul vremii-acuarium,
lume adâncă, ireală,
ca sala de cinema din cartier,
cu ploaie de semințe și-n pauză, tava de caramelle,
de-abia prind o secvență
din filmul tremurător,
cu dire oblice, ca șiroaie de ploaie,
și iarăși se rupe drămoleta hăivă;
cuplul nostru patetic
în hainele lui demodate
- lungi pardesie, beret-basc mititel,
contemporane cu Chaplin și Greta Garbo -
face câteva gesturi eterne-n maniera-nvechită
a deceniului patru,
și filmul iarăși se rupe.

Mai văd zorelele suple pe uluca ușor înclinată,
și-aud tocătorul de lemn din bucătărie,
ziarul foșnește, andrelele sună
sub degete vechi, cocirjate,
la minăstirea de peste drum bate vecernia,
pe stradă trec grefierul, telefonista,
profesorul, negustorul de ciorapi și cravate,
schimbând saluturi,
cu unghiul dintre bărbie și piept,
pălărie și cap,
strict măsurate pe rigla de calcul ierarhic.

Curte, butoi unde stringem apa de ploaie
lădițe cu flori, masa de tablă,
și, seara, în jurul lămpii aprinse,
pocnetul fluturilor cărnoși, îndoliați,
și clipocitul vorbelor efemere.
Stradă, căsuță, perdele de „macrame”
ca o plasă de grații suple, perfide,
blindă și mucedă închisoare,
pături de frunze dospite sub care mustește
fecundă, țărina.

Vreau să te-arăt, adolescență,
în chiar acest univers de perne mincate de molii
de române tătălite-n scursori,
de suspine și rigidei,
de „Ramona, zărie-s trandafir”
și horcăit lacom, nepuținos:
„Banii, vreau banii mei”,
ochi invadați de cheaguri de sînge,
crăițe și patefoane, măsuțe pirgravate,
putregai și tenebre-nvelite-n hirtie roz, creponată
Vreau să te-arăt, adolescență,
așa cum te văd,
prin oceanul aburit al vremii-acuarium,
și așa cum erai, în adîncul realității tale,
trasată cu ferme și delicate conture,
ca frumoșii bizoni și cerbi preistorici
de pe pereții de stîncă ai peșterilor,
linie pură-n mișcare ritmic vitală,
superbe grafitii luminind din fundul oceanului vreme
Și dacă, închipindu-mi acum starea cea veche,
nucleul făpturii de-atunci și al duhului tău,
prinse-n spațiul lăuntric în care pluteai,
gîndul mă duce la imagini străvechi,
lustruite de timp ca pietrele albe din rîuri,
stilizate imagini din lumea pădurilor și a baladei,
dacă atunci cînd spun teed, vinătoare, haită, iarbă, izvor,
pare atît de străin și impropriu,
amestecate cu apa grasă și tulbure-a Dimboviței
care-mi duce cu ea copilăria și-adolescența,
ghiozdanul, jurnalul intim,
cărțile desfoliate, livide,
Baudelaire, Rimbaud, Nietzsche și Gide,
gulerul alb, scrobuit, de școlărită,
ciorapii triști, vîrgați, de bumbac,
orele roșii de-amurg
clătite-n apa transparentă și verde a celei dintîi puzii,
Ateneul cufundat în penumbra orifică-a muzicii,
și iarăși „Ramona”, „Banii mei, banii”,
îpete, gemete,
dacă pare atît de impropriu, zic, ivirea cerbului
pe cheiul cu parapete coclote,
e pentru că noi ne oprim de obicei
la coaja subțire a lucrurilor.
In adînc e totuși un cerb
cu picioare lungi, cu mușchi tremurători și puternici,
arcuri strălucitoare de-otel,
jucînd sub pielea întinsă,
un cerb gonind, cu nări fremătătoare
sub bolta de frunze și stele-a pămîntului,
un cerb îmbătat de goană
ce nu se mai poate opri niciodată...

Ce caută cerbul?
Ce caută adolescența cu stemă de diamant
pe fruntea ei îndirjită?
Un alt diamant? Mare cit lumea?
Să se ciocnească?
Să scapere alb, tăios, necrutător?
Ce caută, spuneți-mi, rogu-vă, cerbul
în aula facultății de drept
unde se-nvață legile jafului sanctificat,
calculul staticii sociale,
consolidarea pilonilor
pe care se-nalță masiv,
cu reflexe crud roșietice
vitelul de aur?
Stau în bancă, în sala de cursuri,
între un fiu de familie,

Desen de EUGEN MIHAESCU

cu, nume răsunător,
palid estet, onctuos, selenar,
și un fiu de popă,
cu grumaz taurin,
cu măteafă pe umerii hainei vechi, lustruite.
* Să trăim primejdios.
* Să facem carieră.
* Să trăim armonios.
* Să bem, să iubim.
* Să murim, să trăim,
- Actul pur, gratuit, Nathanael...
Nu se poate, nu se mai poate!

Ce nu se poate?
Ce vezi prin geamul curcubeu străveziu,
prin sfera de sticlă multicoloră a tinereții?
- Picla, picla veche, irespirabilă,
cu fluturi îndoliați în jurul lămpii aprinse,
cu vorbe crude, absurde,
pocnind ca niște minuscule bule de aer înveninat,
ca niște păstăi gălbejite, cu dinți ascuțiți.

Iarnă. Soba de teracotă duduie-ncinsă.
Coji de mere crețșii se rumenesc,
ondulind în spirale înmiezmate.
Sub degete vechi, cocirjate, sună andrelele,
ziarul foșnește:
C.F.R.-ul în grevă,
pe Calea Griviței baricade,
vine armată, și muncitorii,
din toate cartierele - Regia, Lemaitre, -
femei, la garduri, cu suferțașele,
Foc! - Nu trageți, fraților! - Foc!

Sînt unii ce vă vor spune
că de la cheiul girlei la Ateliere
e ușor de ajuns,
că iei un tramvai, îți cumperi bilet,
și mai iei un tramvai și înc-un bilet
și ai ajuns.
Iar eu vă spun că sînt munți de piatră,
ere geologice stratificate,
ziduri ciclopice de bazalt,
lîngă ziduri ciclopice,
prin care fumul furtunilor populare,
sirena și vaerul se-aud
ca din fundul pămîntului.
Din Grivița pînă-n fundul stradelii-amorțite
sub cloroforul felinarelor cu gaz aerian,
sub tifonul îmbibat cu narcotice dulci și perfide,
sînt spații imense, golul negru, piefrificat
al depărtării sociale se-ntinde-mprejur.
Foșnetul ziarelor e doar clipocitul subteran
al unor ape freactice.

Și-n timpul acesta, sufletul
în carcera lui absurdă se zbate,
izbește pereții ciclopici și strigă,
Nu se mai poate!

Mizga veche, scurgerea zilelor nevertebrate,
melcii minciunii și ai ipocriziei,
privirea obraznică a negustorului,
ghețele scîlciate, cravata roasă, umilitoare
a profesorului de matematică!
Nu se mai poate!

Prin tifonul îmbibat de clorofom
de-abia răzbește vuietul tamponelor de tren
lovite cu rîngi și ciocane,
al crăcițelor cu zmalțul sărit,
izbite-n uluca de fier,
șuierul gloanțelor pătrunzînd ușor
în trupuri subnutrite de cefeștii,
zgomotul văituit al camioanelor
în drum către morga,
foșnetul paielor răSCOapte din saltelele putrede,
zornăitul lanțurilor pe care Stafia le poartă
la fluierile picioarelor ei străvezii și puternice,
cu care străbate Europa și lumea...

Stafia, îngerul meu păzitor, Niké,
Victoria vieților noastre!
Nu, în anul acela încă nu pătrunseseră
pînă-n strada cu fire de păpădie
și balcon ruginit,
adevărul-n armura sobră,
cenușiu-albastră a salopetei.
Îngerul meu păzitor nu nimerise
în fața ușii de la intrare
pe geamul căreia bunica lipise
cu degetele ei cocirjate și fără astîmpăr
o hirtie pictată cu păsări, cu romburi
roșii, albastre, caleidoscopice...
Și deși așteptam o scrisoare
din paradis, din infern,
de oriunde sticlea oceanul necunoscutului,
îngerul meu păzitor nu-mi lăsase
în cutia de scrisori, lîngă ușa cu geam fabulos,
nici o carte pe-a cărei banderolă să fi stat

Domnișoarei cutare și cutare,
„Adevărul epocii noastre”,
Pe atunci încă-l mai confundam
pe îngerul meu păzitor
cu un soi de poștaş.

De-abia mai firziu am înțeles cine e el
și cînd se ivește,
dar e prea devreme să vorbim despre asta...

Sînt încă sub tifonul îmbibat
și-n febra ce-mi clatină zilele
sînt încă-n fundul sălii de cit
cu ronțăit de semințe
și șput de lumină și praf
sub care nu văd nimic altceva
decît o gură cu buze frumuse
printre care lucesc, alb și cîmp,
dintîi iubitelui,
și fața lui mare-mi acoperă tot

Dar între două accese de febră,
în scurte răgazuri de luciditate,
cînd trupul coboară în zone de umiditate
și sufletul intră la rîndu-i în zona
cînd timplele-mi bat să se spargă,
și minile mele nepricepute
încearcă să sfîșie pinza de mușge
ce ne-mbracă-n prematură giugiuie
iarăși se-aude din straturi adînci
Nu se mai poate!

Ridicolă poate să pară furia
a pumnilor ce izbesc în masivul
încercînd să spargă materia ostilă
să deschidă, prin lespezi, un drum
spre zone de aer albastru.
Întacți păreau munții, impenetrabili
Dar departe, pe versantul opus,

Deschiderea uriașei rețele din
continua de un veac și mai
în ritmica, neîncetată vibrație

în mișcarea coordonată-a
comuniștii deschideau tunuri
spre puzderii de suflete
zvirlite în aer pe luna
a ciclului
Și noi,
cu palme

perforam
intram în
cu lentă,
în erele
Undeva
mai f
avea s
îngustu
văgăun
cu una
de clas

de
Munte, tu
despre-ac
iubirii
a neliniștii
Clocan
Dacă vă
sau din străvechea vatră
unde ne-avem rădăcinile
tot palide sînteți, imagini
Dar numai pe voi vă

Și iar, dintre voi se ivește
cu pasul lui delicat și elic,
pe caldarimul orașului,
în pădurea de oameni
cu urechea trează la
Il văd cum scurmă cu
covorul de frunze toată
cum își îngroapă ochii
și iar se ridică și-și scutapului,
îl văd tropotînd,
opriindu-se o clipă,
adulmecînd cu neliniștit
un miroș de fum nefer
Nările lui sensibile tres
Arde ceva.
În ochii umezi, întunecate
văd reflectîndu-se
fantastice, neînțelese vărevestite
Baricadele Griviței, grimase, ar
și de departe, pe cerul atec,
limbile roșii-ale incenzului Reich
semnalul haitelor slobo
se răstoarnă-n pupilele
pădurea de oameni, cai negri
își profilează, indescrie
brațele strîmbe, cu dente-nțele
pe cerul cuprins de vîj

O să mai treacă-aproapă decenii
pînă cînd,
la rubrica de anunțuri
din „Universul”,
o să apară, sub cruc
numele profes
mort în războ
Cravata lui s
va fi aruncat
a guncului pe
câci nimeni n
o cravată atîl

Decamdată-rie 33,
el corectează
și seara-și pînă,
în camera mea
adormind cu buze
Fie ca bietul
alunecat în g
să se întoarcă
și să rămîna
lipită de um
ca-ndrăgostii
rămăși pe v
să lava vu
; z

Var mai tre
pînă cînd ec
din fruntea
se va ciocni
și va da o
te-apr
mie
Decamdată-rie
cerbul stă o
cu nările plin
cu ochii lui
plini de fum ynde

Încotro?
Și tropotul, tro
atîl

MARIN BUCUR

MEDITAȚIA IN POEZIE

dintre poezii tineri înclinația de a aborda toate temele în implicațiile lor monumentale, folosind un ton grandilocvent. De aceea apar sumedenie de vorbe „mari”, banale, paradoxale, unori, extravagante prin asocieri, compilație, mimetism, Miron Scorobete cade uneori victimă tentației semnalate, dină la trează versuri aforistice meditative destul de frumuse sub raportul emotivității („Pămîntul, ca orice om, are bogății știute și neștiute”, „Briul de aur”, „Nimic ce-i omenească nu ni-i străin”, „Obelisc”). Tot așa un debutant proaspăt al colecției „Lucașfăru” introduce dezinvolt maxime: „Iubirea e o mare izbîndă în timp” (Adrian Munțiu, „Virsta cunoașterii”). Iar la Crînguleanu aceeași imixtiune a reflexiei în poezie nu are nici un efect poetic („Pămîntul nu rabdă nici cit un copil”, „Galaxii 1961”. Sau: „Iubirea a fost anonimă întotdeauna”, „Anonimii”).

Aerul neguros, tonul de parabolă acoperă generalizarea poetică, nutritivă de perceperea faptelor noi în viață, și abstracții și generalități fără rost. („Oameni / Priviți ce rotund și frumos e pămîntul, / Pe axa luminii și-a visului nostru înalt / Rotindu-se într-una. / Apele îl cutreeră - miș de nervuri într-o uriașă frunză, / Îl cuprindă înspumate oceane, / Nostalgie îl caută luna”. Aurel Butnaru, „Laudă pămîntului”, „Iașul literar” nr. 11/62). În continuare, poezii rămîne în aceeași sferă de generalități („Ca o mîngă de aur alunecă lin / În țărîna vădăului alut / Printre roiri de aștri... / E loc pentru soji să trăiască sub soare”).

Firește, nu există democrații rigide de vîrstă pentru abordarea unor teme dar meditația în poezie implică o cunoaștere a lucrurilor, o clarificare a noțiunilor și o experiență bogată de viață. Cred că acest ultim element lipsește adesea din încercările de meditație ale poezilor tineri. În abstracții experienței și a observațiilor de profunzime, se improvizează o crasmeditație, despre orice, cu pretenția de a șlefui perle din niște pietre de rîu. O poezie etică debutantă este încurajată în versiificarea unor meditații conceptualiste („Culorile-s subirea nimănui” / Dar din subirea naturii și i-am dat nuanțele de ea necu-

noscute” - Gabriela Melinescu, „Mișcarea culorilor”, „Lucașfăru” nr. 2/1963).

Mai gravă e încercarea de a improviza meditații recurînd la clișeele poezilor avangardiști dintre cele două războaie mondiale. Adevărul este că reflexivitatea în poezie e înțeleasă pînă la urmă de către unii poezii tineri ca o chestiune de pură imagistică și întregul efort e îndreptat spre combinarea ei mai nefirească a elementelor fizice. Chiar și unii poezii talentați cad în mreșele vădătoare ale grațiozității acului poetic, mîinz pe simpla notație, și pe relația pocantă de termen. Afară de un teribilism factice („Deși răsăritu soarelui / e o treabă bărbătească, / locu unde orizontul luptă / rupt de culorile lui, / Îmi place să-l prelungească cu un trup de femeie”. - Nichita Stănescu, „Dest răsăritul soarelui...”, „Lucașfăru” nr. 20/1962), obținut prin asocieri și comparații hazardate, un poet capabil să ne releve frumuseți, noi (dovadă, următoarea poezie din același număr de revistă) se complăce în a înregistra asociații bizare. Efectul e de un comic nedorit: „Așa arată tubita mea dormind: / Capul ei e un nod cu fundă” și unde i se sfîrșește creștetul / începe aerul dimineții. / Iar inima bate-n coaste, / ca un leopard domolit în cuscă, / altfel ar lua răzna în sus” și-ar ajunge-n curînd să fie, / prima inimă din lund”.

E, indiscutabil, ceva strîmbe aici. Ce vrea să spună poetul? Că iubita lui arată ca un nod cu fundă? Asemenea reprezentări sînt, în fond anti-artistice, și un poet ca Nichita Stănescu nu trebuie să strălucă în poze de un convenționalism evident. Asemenea manifestări pot fi înținute încă în creația poezilor tineri. Poezia românească contemporană are nevoie de cugetări lirice profunde asupra realității socialiste și respingă coteștiile de metafore pe cit de extravagante pe atît de anacronice. Căutările departe nu trebuie încurajate. Așteptăm ca gîndirea revoluționară să devină motor de lirism în activitatea creatoare a poezilor tineri așa cum au dovedit-o cu succes în multe din producțiile lor.

s-ar fi lăsat să crească ca încă mai visază, că totul nu e decât o amăgire.

Se trezi ritând de unul singur și porni repede spre hangar. Tractorul, un tinar înalt, cu părul seșind crăpat de sub o șapcă de piele, usuroasă și veche. El privi mirat.

— Dumneavoastră, tovarășe director?

— Eu, dar de ce te miri, Mitriță?

— Păi... e ora dimii.

Ștefan Hulubei simți că roșește ușor. Ce să-i răspundă tractoristului? Se aplecă să pipăie ceva la motor, lângă depozitul tractorului și tractorul.

— Are ceva?

— Nu, are să aibă? Da-mi place să-l controlez... Vreau să fiu pregătit, răspunde căcutam încurcat tractoristul și dădu drumul unui nou detaliu care se răstirne în sute de variante în ecourile Ștefan Hulubei și primea de mână și-i spuse, jumătate în glumă, jumătate în seriozitate:

— Asta e ora dimii... Ceilalți dorm... lăsa-i să doarmă...

Și se întrebându-se: „Care m-am gândit numai la Irina?”

Reveni în strada principală. Iși adăse aminte că la 7 seopte trenuri de la Vatra-Dornei; ceea ce însemna că Iulian se sculă de mult și că acum se și afla instalat pe masa cu aparate întrebând la telefon: „Coșna! Alo, Coșna! A plecat de la tine? Deși știa bine că la ora aceea încă n-avea cum să plece.

Porni spre gară întrebându-se ce să-i spună lui Iulian dacă acesta se va întreba unde a dormit. Locușul improvizat, în biroul de mecanic, de când venise Irina și el și celălalt camera de la Casa Pădurii. Năcu aranjase, cum se pricisese și, alături de patul lui Iulian, încă două paturi de cabană, astfel încât să mai rămână și îndoașuna spațiu de mecanic.

Nu lipsește nici o noapte „de-asași” până atunci își să facă noaptea la Dornicogra? și-acum se jena carecum. Să-i spună că a dormit la Omulea? La urma-urmel de ce să-i dea socoteală? Ca nu cumva Iulian să-i închipuie cine știe ce în legătură cu Irina? Și dacă-și închipuie? Iulian îl este prieten, va înțelege... Și totuși e și el om... Nu, nu-i va spune nimic, întredu-și să creadă ce vrea. În definitiv...

Nu, nu trebuia să se lase furat de gândurile îl amenințase liniștea și odihna pe care abia și le-a cucerit. Îi fusese dator numai Irinei nu unele explicații. I le-a dat. Și după aceea s-a liniștit. L-a liniștit înțelegerea Irinei. Atunci de ce să se tulbure lărgit, din moment ce totul e în ordine, din moment ce cauza tuturor resentimentelor și a tuturor întrebărilor scilicetare a dispărut? Nu, nu trebuia să se lase furat de gânduri. Era roșu!... Mai ales că...

Începu să ridă. „Mai ales că în noaptea asta trebuia să dorm acasă la Irina, la Casa Pădurii! Păi nu? Irina s-a mutat doar... Extraordinar! Ușde mi-e capul?”

Descoperirea aceasta îl linișți deplin. Ea mai mult îl înveseli. Iși amintu o anecdotă veche pe care o povestea tatăl său, când era cu chef și avea cine să-l asculte, anecdotă în care un neamț și claua de zor lăleaua deși o avea în colțul gurii și pufăia mereu dintr-însa.

Iulian se așia ca de obicei, la masa lui cu aparate. Numai în partaloni și-n cămașă, cu părul răvășit, șeful de gară privea cu niște ochi umflați de nesomn o coasă de hirtie cu câteva șire negre din fața lui.

— Te-ai sculat, șeful?

Iulian își întoarse privirea spre ușă și dădu din cap cu nează:

— Mă iei la vale, director, nu cumva? Cune a putut închide un ochi în noaptea asta?

Ștefan Hulubei tuși încurcat.

— Păi de ce?

— Mă mai întrebi? Te-am așteptat

o jum de la-noaptea: Va să zică m-am părăpăit o zi și-o noapte și uite ce-am omnia! Poftim! Asta-i treabă, să nu pot eu să...

Și-i arătă coasa de hirtie de pe masa pe care scria: „Autobiografie. Subsemnatul Iulian Aurel, șef de gară la Dornicogra, raionul Vatra-Dornei, născut în anul 1906, luna Iulie, oraș Il... Trezind peste datele acestea de stare civilă, Ștefan Hulubei se opri nedumerit.

— Asta-i tot?

— Atiți oia Iulian. Ce să scriu mai departe? Că am supt din foșcă, adică dintr-o cârpă umplută cu mălmăgă, în formă de hiberon, că am plecat dintr-un popi pe prună, că am fost un împelitat de măr-găvesă, perchea în sat, că la școală

mai visează, că totul nu e decât o pustietatea asta, pune la socoteală cărușea dumitale, dragostea cu care mănoești...

— Cum, să mă duc eu să mă bat cu pumnul în piept?...

— Niciodată, îl întrerupse Ștefan Hulubei. Avea și le recunoaștem noi. Muncosti alături de noi, Omulea te cunoaște de mult...

Iulian se ridică de pe scaun și începu să se plimbe prin birou.

— Poate că ai dreptate... Dar eu am o răfăală cu mine însumi. Eu m-am judecat singur și mi-am dat un termen de reabilitare. Și trebuie să mă reabilitez. Uite, de-asta nu pot scrie mai mult decât am scris în autobiografie... Încă nu sînt demn să intru în partid...

ant de servicii în spațiu, cum cu timpurile cîrmete? M-am făcut de ris și mi-am făcut de ris bransa! Mai ales bransa, director! Poate nu știi, dar noi celeritățile avem șimplul onoarei noastre, pentru noi onoarea branșei... dar eu călcasem onoarea branșei, sau eram pe punctul de-a o călca. Mai erau câteva ceasuri până dimineața și ceasurile acelea m-ar fi putut salva. În ceasurile acelea aș fi putut ajunge înapoi la Dornicogra și totul ar fi rămas o taină numai a mea, o taină pe care puteam să n-o împărtășesc nimănui... Cum de altfel nici n-am împărtășit-o...

— Totuși mi-ai împărtășit-o mie!

Iulian clătină ușor din cap.

— Poate că nu dumitale... Poate

G. COSTIURIN

Muncitori forestieri

I-am turnat popii băleș-n șoșoni, drept răsplată că nu mi-a plătit un crețiar măcar pentru păscutul cîrnelor și pentru că nici dumnezeu nu mi-a plătit — măcar că (așa mi-a spus popa în citeva rînduri), am păscut... oile Domnului, că am făcut locuș și-am ajuns șef de gară? El și, cei cu astea toate? Le-am făcut numai eu și alții nu? Sint eu mai breaz ca dumneata sau ca Nacu?...

Nacule! Bine că mi-am adăș amintea de dînsul!... Nacule! La vino-ncoa...

— Porunciți, tovarășe șef!

— Du-te la Bieja și adu-mi țigări, conserve și pușe. Barem să mîncine și să fumez, dacă m-ai în stare de altceva.

Nacu zîmbi, frezdu-se pe la ochi; Ștefan Hulubei începu să nici el nu dormise toată noaptea, că și el se perpelise, în zadar, odată cu șeful de gară.

— Ei și ce să mai scriu? Că primesc leafă, că am manevrat în viața mea poate citeva mi de trenuri? Păi altceva ce-avem de făcut?... Te uita la mine de parcă m-ai întreba: „Bine, măi omule, da' cine te pune să-i scrii autobiografia?” Cine? Iată că ai să așii momentele. Dumneata poate nu știi. Dar Omulea lăst tot spune de multă vreme: „Tovarășe Iulian, dumneata ești un om care mănoești cu dragoste. Ar trebui să intri în partid”. Păi cum n-ai vrea să intru, director? I-am spus și

Ștefan Hulubei își pironi privirile asupra lui întrebător. Iulian surise liniștitor.

— Nu te speria... N-am ucis pe nimeni... E altceva...

Stătu citeva clipe în cumpănă. Nu știa ce să facă. Era tulburat. Ca să nu se trădeze, își făcu de lucru cu telefonul:

— Alo, Coșna, a plecat de la tine?...

Nu?... Bine.

Puse receptorul la loc, se așeză pe scaun și se sprîjini cu palmele de genunchi. Apoi zise, cu glas sugrămat:

— Eu am vrut să fug de-aci... Dumneata nu știi... Nu știe nimeni... Numai eu și cu mine...

— Cînd? întrebă parcă fără sine Hulubei.

— Atunci, la început, cînd era greu din cale-afară... Am luat drezina în puterea nopții și am plecat... N-am dat drumul la motor. Era la vale. Mi-era dor de lume; de-o femeie, de-un pahar de băutură, de-un lăutar... Ce să fac? De bucurii d-astea eu n-am făcut economie în viață...

— Și?

— Și-am plecat... M-am dus la Coșna și am intrat în restaurant. Am strigat țiganii să vină la masa mea și să-mi cînte... Și nu știu cum s-a întîmplat că s-a strîns lume multă la masa mea. Și cineva m-a întrebat unde-s cu serviciul. I-am răspuns că la Dornicogra. „Și ce faci

o împărtășesc altcuiva... Altcuiva căruia n-am dreptul să-i ascund nimic, eu atât mai mult cu oit acem altcuiva mă socoteste un om cîștit. Înțelegi acum de ce socotesc că...

Și nu-și mai sfîrși fraza, așa cum făcea de obicei.

Urmă un răstimp de tăcere în care Ștefan Hulubei împături și despături, de citeva ori, fără noimă, hirtia care ar fi trebuit să cuprîndă viața șefului de gară. Se simțea ispitit să-l îndemne să-și arde tîtuși autobiografia și să i-o dea lui Omulea, dar își dădea seama că nu-i va putea citi cu nimic hotărîrea. Mărturisirea lui Iulian îl impresionase și, mai mult decât altă, îl învîlăua pe omul din fața lui într-o lumină nouă, deosebită. Cine și-ar fi închipuit că e capabil de atita cinste față de el înșuși, de atita corectitudine?

Se ridică de pe lașă pe care se așezase și zise:

— Bine, tovarășe Iulian... Dacă ești cu adevărat sincer în tot ce spui, cred că ai dreptate...

Iulian îl privi o clipă perplex. Apoi izbucni:

— Cum, ai putea crede că te mint?... Știi cînd am să-mi completez autobiografia? Uite cînd!

Și începu să cotrobăiască într-un sertar, pînă scoase la iveală un sul de hirtie de calc. Îl desfăcu grăbit, cu degetele tremurînd de enervare și de emoție și-l culcă peste aparatele de pe masă.

Uite aici... Cînd tot ce vezi pe hirtia asta o să existe! Atunci am să am ce scrie în autobiografie, tovarășe! Atunci am să viu în fața voastră cu fruntea mea și am să spun... „tovarăși, iată ce...”

Hulubei s-așeză asupra hirtiei de calc. Citi mai întil „Proiectul stației C.F.R. Dornicogra, întocmit de Aurel Iulian”. Apoi începu a descifra dessemul: clădirea stației, rampele de încărcare, magazia, persoanel, o mulțime de amănunte cu care nu era familiarizat, dar pe care începea acum să le ghicească, de la macaze pînă la eleveatoarele de încărcat vagoane.

— Am spus în fața oamenilor, atunci cînd am fugit la Coșna, că ridic o stație cu trafic industrial ca Vatra Dornei?... Asta-i planul... Dacă am hotărît să mă întorc trebuie să ridic. Nu mi-ar fi rușine cu bordelul asta, lîngă vilele voastre?

Ștefan Hulubei nu se putu reține și nu-i ciufulească, vesel, părul răvășit, cu degetele.

— Ai dreptate, măi Iuliane! Îmi place de tine!...

Îl tuțea pe prima oară. Nu-și dădu seama cum de i-a venit să-l tuțiească, dar nici nu-l trecu prin minte să se corecteze. Iar Iulian ridea, ridea cu o vioioșie de copil lăudat; se ridicase în picioare admirîndu-și proiectul pe care îl ținea cu amîndouă minile, departe de trup, să-l poată vedea mai bine și-și puncta din cap din cînd în cînd rîsul cu care un: „Îți place?” „Aș o să arate stația Dornicogra!” „Ai că vrei?”

Pe masa șefi scotoțoral Iulian ridică receptorul.

— Coșna?... Da, bine, mulțumesc.

Pe o jumătate de oră trebuia să scoase trenul. Ștefan Hulubei își luă rămas bun.

de DRAGOȘ VICOL

ca pe-o larbă de leac... N-ai venit! Era și firesc să...

— Desigur, m-am întors în camera mea, s-a eliberat, îl întrerupse directorul apăsînd pe cuvînte. Ar fi trebuit să fi prezent și dumneata la distribuția locuințelor... Să-ți iei o cameră ca lumea. De ce n-ai venit?

Iulian izbucni:

— De ce?... Păi nu vezi de ce?... M-am părăpălat ca pe jar o zi și-o noapte, domnule! Asta-i una! A doua: un șef de gară locuiește în gară, ne-am înțeles?! Asta-i a doua! Dar

lui Omulea. Perfect!, a zis el. Fă o autobiografie și...

— Și?

— Și iacă ce iose! Trei rînduri... Pot eu intra în partid cu o viață care abia începe în trei rînduri?

— Eii! Începu să ridă Ștefan Hulubei. O să fie mai mult de trei rînduri. Ia povestește-mi mie mai departe și eu am să formulez...

Și se așeză pe o margine de laiță, scoțîndu-și stoulul.

Iulian zîmbi cu tristețe.

— Îți pierzi timpul de pomană... Afiă că de ieri de la prînz îmi tot povestesc viața mie și tot eu nu sînt de acord cu eal... Ce-am avea eu în viața mea, ca să pot avea dreptul la cinstea de a intra în partid? Nimic! Înțelegi dumneata? Și eu cu nimic nu mă pot prezenta în fața voastră să zic: Primiți-mă, fraților, că-s oșerist și n-am făcut nici un fel de politică în trecut! Numai cu stîta nu pot. Nu de alta, dar uite aici, la temple, am fire albe... Astea spun cu glas tare: ai avut timp să faci ceva în viață, dar te-ai ținut de fleacuri.

Iulian tăcu. Iși frecă ochii umflați de nesomn și-și pironi apoi privirile în dușumea.

— Imi pare tare rău, director! Tare rău îmi pare că nu pot veni să spun cu fruntea sus: iată ce-am făcut eu în viață: asta, asta! Dacă mă socotii vrednic...

— Am citărit, director... Fleacuri sînt multe... Prostii nevinovate sînt acestea... Dar cu astea... Imi pare rău, tare rău că...

— Te nedreptățești! În întrebare Ștefan Hulubei. N-ai rămas nimic în viață? Dar pune la socoteală

Dormea pînă la miezul nopții, între care răsărea soarele într-o apoteoză de platină și smarald, și filele acelea mirosind puternic a gudron, și strada cu canalizarea ei originală, totul. Avea senzația că vede totul pentru prima oară, că între oșea ce a fost ieri și ceea ce începe astăzi să statornicească un hotar înalt și de nepătruns, că și-a lăsat carcă îl mai împiedica pașii și-l întuneca ferestrele sufletului.

— Total era nou și tulburător și simțea puternic că din ziua aceea viața lui a pătruns în fiecare amănunt înconjurător, și că fiecare amănunt înconjurător îi aparține așa cum el își aparține sieși. Sentimentul acesta îl înclină să creadă că visează. Și că visul e prelungirea altui vis. Îl mai stăruia imaginea Irinei cu părul revărsat pe pernă, cu un zîmbet abia perceptibil pe chip. El stătea pe un scaun, la căpătîiul ei, și-i povestea. Ea îl asculta, întînsă pe pat, cu minile sub cap și zîmbea, în timp ce

Încea să-și reconstruie sau să-și imagineze tot ce se spunea el. Pe urmă i-a simțit mirosul puternic al părului, căldura trupului, îmbrășșarea.

Și s-a popit în îmbrășșarea ei dintr-odată, ca să renască apoi cuprîns de o bucurie tulburătoare și demărgănită, cum nu mai cunoașese pînă atunci.

Cînd s-a zărit de ziuă, a seșit în lumina tulbure de-afară. Voia să se gîndească la Irina, de departe, să simtă mîndria și bucuria că ea este a lui, că totul se lizează parcă prin zîmberul ei, că totul e neasemnat de nou și că totul îi aparține lui, așa cum îi aparține ea...

Începu să se preumbe cu pașii mari, închipuindu-și-o pe Irina căutîndu-l alături și adormînd la loc, liniștită, zîmbînd „Desigur că a înțeles ce se petrece cu mine, și e mulțumită!”

Și poate că dacă din hangarul tractoarelor n-ar fi izbucnit dintr-o dată un duduit puternic de motor,

Plopul

Și cu tine niciodată nu mi-i urît De parcă mi-ai fi un fel de frate Ce stai acolo pe deal În liniște și seninătate? Și cum te ridică Cu toată statura ta mișcătoare, Plin de azur și de soare, Imi pare că ești o făptură aleasă, curată Care adesea în lume se-arată, Imi pare că ești însuși poetul Delicat și puternic Ce cumpăna inimii dreaptă o Luminos vibrînd Intre cer și pămînt, Intre ceea ce-a fost Și ceea ce vine.

dat, ăresc înălțat nele. unzele-ntr-una u adie? tu vibrezi nzi ecătoare oglinzi de? si ce deslușești? ă respiri? plop,

CINTEC DE SOARE SI LUNA

de G. CALIN

Satul si arta

IMPARATUL, TREI FETE
Unul cam crud, altul cu miezul aprins,
Altul cam vestejit si stins.
Aci s-ascunde vreo solomonie.
Ce-aveți pe suflet, iată, spuneți mie.

IMPARATUL
Fetelor, adusu-mi-și în zori
Treți mănunchiuri de bujori,
Unul de boboc, altul de flori
Implinite.

Altul cam pe oflitate.
Aci s-ascunde o filozofie.
Ce-aveți pe suflet, talcă,
apuneți-mi mie.

PRIMA FATA
Tată, în genunchi te rugăm,
A venit vremea să ne mărităm.

A DOUA FATA
De mai stăm vreun an, nu-s semne
Să ne ia la noi Strimbă-lemne.

A TREIA FATA
Eu tot mă visez purtând peste-o apă
De-un Făt-Frumos, fecior de țapă.

IMPARATUL
Fețele, mult mi-e drag de voi,
Șint vădov, încercat de nevol,
De fiecare fată măritată
La mire va să-i dau din țară
o bucată.

Iar eu, fără moșite și cătanele mele
Șint ca și noaptea fără stele.

(A parte)
Noroc că sint cam vrăjitor,
O jumătate de an tot prin aer zbor.
Acum, ca să acap de voi, mameșor,
Mă fac un galben cămășor.
(Face din mâini și se prefăce în canar)

O BABA
Impăratul e frate de cruce cu dușii.
Ascultați colea satul măteșii.
Ca să-l țâțăți din cea zmeșcă fire
Din barbă smulgeți-i trei fire.

II

IMPARATUL
Fetelor, azi mi-și adus la masă
Treți harbuți pe-o tipse de aur
frumoasă.

FETELE
(In cor)
Așa vom face negreșii.

Culturalizarea satului e un fapt exprimat, deși prevăzut în condițiile regimului nostru, și se produce în forme care cunoaște tradiția fără a o nega. Folclorul, îndeosebi, în un aspect mediu, infirmat de teorie acionă care îi prevestește moartea o dată cu intelectualizarea și apariția conștiinței artistice de nivel înalt. Echipele de dansatori populari, concurențele de echipe teatrale de amatori au dat rezultate strălucite. Ridicarea nivelului artistic și ideologic înseamnă arta populară într-o etapă nouă. Temele folclorice tradiționale persistă cu funcții și detalii noi. Culegând aceste materiale am compus, și mai degrabă am versificat, țara mari alterări, un număr de scurte scenețe

(A parte)
Noroc că-s nădrăvan, acuz
Mă fac un cărbuș...
(Fetele îi smulg trei fire din barbă)
Acum, că m-aveți la strimtoare,
Fiți cu îngăduință, dragi fetișoare,
Acelea va cînta popa intii Isala
dănuiește,
Care-o minciună mare pe loc imi
tăluiește.

PRIMA FATA
(După un răstimp de gândire)
Cînd stam să mîncine un măr
domnesco
Văd cum din el niște coarne cresc
De mele și sporeș așa avan
Că ajung de loveș în tavan.
Atunci iau cuțitul de aur, scoțesc
o găurică.
Ce să vezi? Cuțitul pe burtă pică.
De frică săr și eu după el
Și nimeresc la un izvor.
Acolo, lîngă un pod de aur,
Sforăia grozav un bălaur.
Cînd se deșteaptă și mă vede

Nu-i vine a crede.
Zice: Ce ești tu, fată pămînteană,
Pe acest tărîm fără buruiană?
Și-ndați dăbuești în mine un nor
Și mă face din fată fecior.
Cînd, buimăci, m-am ridicat,
Zburam pe un cal intrapric
Și-astfel sosii pe un munte nant
La o palată de diamant.
Ael era jale mare,
Impăratul plîngea cu lacrimi amare,
Că-1 călășea un zmeu fără milă
Nelăsîndu-i lumină decît cea de
feștiță.

Fiindcă-i furase soarele și luna
Și era acum noapte intr-una.
În palat mai era cum era,
La opați diamantul strălucia,
Dar pe cîmp cu luminări să fi văzut
strînsă lume
Ca să plivescă nișcaiva legume.
Atunci eu de la o babă pe loc
afiai leacul.
Mă dădui de-a berbeleacul
Și făcîndu-mă larăși fată,
Plecal înapre o pădure întunecată
Unde ședea zmeul cel hoț,

Il giugului, îl trăseli de moș
Și-l smuncul două smocuri albe
Invoate ca niște nalbe.
Atunci rămase tinjind de lingoare,
Iar pe cer răsăriră lumă și soare.
După ce pe balaur l-am răpus,
M-am suit pe-o pajură pe gaura
mărlului sus
Și-am sosit la masă cînd mincași
plăcînte
Din care am gustat ca orice fată
oamînte.

IMPARATUL
Astea sint basme, cu allegorie,
Pe nimeni nu miri, tot creștinul
le știe.

A DOUA FATA
Pe cînd eram mal micșoară,
Văzui în pom o pasăre gălbioară.
Care așa dulce cînta
Și din ochi mă săgeța!
Tot cîntînd, elrip-elrip,
Eu văd că mă înfirip.
Pîntecele imi oșteșea
Și se rotunjea.
— Dotcă, zic, ia vezi matale,
Că mă fine-un jughni în saie.
— O să văd ce-i cu deștinul.
Te-o fi suflat o leucă vîntul.
Nu trece mult și simți zăclîntura
Unui prunc care țipa în mine cit
il ținea gura.
— Nu vreau, mamă, să ies pe țărîm
pămîntesc
Pînă nu-mi fâgăduiești ce potiești!
— Taci cu mama, zic, îți dau un cal
Din cel care saltă ca peștii de val.
Pruncul de loc nu țacea,
Intr-una orcășia.
— Taci, îi zic, cînd vei fi împieclo-
rongat

Te face mama împărat,
El din plîns nu înceia
Tot țipa și se scinea.
— Taci, l-am zis, nu fi năpăști,
Că am să-ți dau de nevastă
Pe Steluța cea frumoasă

Cu codița mătașă
Cu miere pe toată
Cu ochi negri ca niște
Atunci pruncul a țip
Și pe loc l-am și răpus.
După fată a și plecat
IMPARATUL
Hel, și-acestea
Pentru babe și
A TREIA
(Repede)
Tată, jur că bă
cer
Voi fi blîndă ca
IMPARATUL
Ha, ha, ha, cu-ace
Tu mințea te cam
Să vie îndată popa
Șă jucăm totă luna
Fetișor, azi mi-și adus
cer
Fetelor, azi mi-și adus
cer
Fetelor, azi mi-și adus
cer

AL. JEBELEAND

Retrospectivă

Cum aş putea să spun că nu mă-mbie
Culesu-acesta nou de pe cîmpie?
Cîte grădini au izbucnit deodată,
Crescure pomi cu rodii și din piatră!
Eu nu mă pot răbda să nu le gust
Sub toată dămnicia lui august.
Crescure pe tarlalele întinse
Aflăea lanuri adunate-n vise.
Foșnește, măgulit, străbunul șes
Cînd intru eu, în toamnă, la cules.
Îmi amintesc de brazdele întoarse
În țarinele vinete și arse,
De cîntece solemne de-așteptare,
Pînă-am văzut că-niții fir tresare,
De nopțile ce le-am schimbat în zile
Să fies cuvinte soarelui, umile,
Vin, albă, amintirile șirag
Să mi se-azeze, porumbei, pe prag,
Toți anii depărtați mi s-au întors
Și s-au fixat pe umeri bucuroși.

ION CRINGULEANU

Pastel de iarnă

N-am putut să mai vin astă noapte la tine.
Ziua vînturase prin pădure zăpezi;
Plopii alergînd pe patine,
Încipuiua lumii uriașe.
Ca atunci cînd visezi.

Cerul se rotea în jurul ferestrelor mele
Respirînd prin zăpezi tot mai rar;
Uifîndu-se la lume prin perdele,
Luna umbla pe după garduri,
Ca un urs polar.

În vecini, șezătoarea cloceata de căldură
Ca o cană lăsată prea mult pe jărotic;
Numai stîlpu de ciment la cotitură.
Aruncînd lumini către geamuri
Părea un cerb singuratic...

POPAS LA FURCULE

Foto: I. MIHALE

Am intrat într-un sat de buni gospodari și asta se vede de la primii pași. Debarcăm din vehiculul nostru înzestrat și șirăm în sâmbi. Cîteva pluguri pentru zăpadă, trase de boi zăvăneni, au și rupt pîrtie de la sfatul popular pînă la sediul gospodăriei din Spătărei, iar drumul urcă într-un cadru feeric, cu draperii de zăpadă și covoare sâr-bătorești. Uliți largi, case arătoase de oameni gospodari, garduri solide, flori la ferestre, numeroase antene de radio. Încă nu s-au aprins lămpile, dar vîpăile focului din sobe pun în ferestre un reflex auriu. La gospodărie, în birourile contabilității, se numără banii. Gospodăria colectivă din Spătărei a obținut venituri bune și în acest an. Averea obștească trece anul acesta peste 7 milioane și numai veniturile bănești de anul trecut, cînd bilanțul nu e încă încheiat, ating cifra de 3 milioane lei. S-au obținut producții bune pentru acest an de secetă aspră. S-au vîndut 17.000 de pășiri, s-au mîlit cîte 2000 litri lapte pe cap de vacă și cîte 51 litri lapte de la fiecare oate; s-au dezvoltat construcțiile de folos obștesc. Gospodăria a ieșit și mai consolidată economic și moral, din lupta cu natura zgîrcită a verii trecute, iar unificarea ei cu cealaltă gospodărie colectivă, din satul vecin, îi va deschide noi perspective de progres. A venit și zăpadă bogată.

— Seme bune anul are, ne spune președintele gospodăriei unificate, tovarășul Călin Nicolae, deși ușor nemulțumit pentru faptul că pușca lui de vîntor iacuit n-a bubuit încă pe omătul acesta proaspăt.

— Asta e vreme de iepuri și de lupi, mai adaugă el mîngîindu-și barba.

— E vreme să deschizi o carte, îl împunge prietenul lui, Florea Lungana, secretarul organizației de partid.

— Bineînțeles, că doar n-o să ieșim noaptea cu pușca...

Discuția lîncește pe această pîrtie, cu ochișuri și întoarceri care prînd în plasa viața întregului sat.

— Și Sadoveanu a fost vîntor, revenim noi la pretextul inițial. Și totuși este cel mai mare scriitor al nostru, iar cartile lui...

Președintele îi cunoaște cîteva cărți și aceluia cu interes aporii indicațiile noastre bibliografice privind povestirile vîntorești. Și el este unul dintre sutele de colecțivisti din sat care au bibliotecă personală, acceptînd în raft numai cărți citite.

— De altfel, ne spune președintele, rezultatele pe care noi le-am obținut în producție sint strîns legate de munca noastră culturală. De lupta pentru răspîndirea cărții și a cunoștințelor.

— Asta a făcut, adaugă tovarășul Florea Lungana, ca la noi în comună să apară nu o singură bi-

urmărind să-și aducă o contribuție la această atmosferă de lucru, consecventă în paginile el dorințele cititorilor și răspunsurile pe care le dau scriitorii. Invităm pe această cale toți cititorii „Gazetei literare” care doresc să afle la ce lucrare scriitorii noștri sau vor să ne comunice faptele de viață, să se adreseze redacției noastre, menționîndu-și toatădată numele, locul de muncă, profesunea.

Prozatorul POP SIMION răspunde tovarășului ENE CONSTANTIN, erou al Munchișului, șef de brigadă de tractoare, comuna Sf. Gheorghe:

Sînt întrebăat dacă nu intră în sfera preocupărilor mele, realizarea unei cărți de proză în care tinerii colectivisti să se regăsească în lumina aspirațiilor lor către o atitudine nouă față de muncă, dragoste, căsătorie, abnegație în apărarea avuțului obștesc. Întrebarea mă găsește lucrînd la o carte care țel trage izvorul dintr-o tematică foarte apropiată de cea sugerată. Așa-

dar, particip la acest dialog inițiat de tov. Ene Constantin, lucrînd cu exigență la romanul meu intitulat provizoriu „Chirilă”. În erou acestui roman, inspirat din viața tinerilor mineri, aș vrea să se regăsească — într-un fel — și tinerii tractoriști de la stațiunea Sf. Gheorghe, tovarășii de muncă ai protagonistului meu, el însuși. Erou în cel mai deplin înțeles al cuvîntului.

Romancierul SERBAN NEDELICU răspunde tovarășei DAVID MARIA, colectivistă, comuna Ploșca.

Cînd va apare volumul II din „Invățătorii”, ce soartă va avea Adina? Mă întrebăți.

Volumul II va apare în chiar acest an. În acest volum Adina va fi eroina principală, mai exact spus principalul erou pozitiv. Actualmente lucrez la un nou roman inspirat din viața mecanizatorilor agricoli și am în proiect. Într-un viitor apropiat scrierea unui roman în care figura centrală să fie inginerul agronom.

CEZAR BALTAG

În tinerețea lui, norocul din sat era un flăcău cam trecut, cu numele de Florea. Eu l-am văzut numai de vreo două ori, că eram copii pe atunci și casa lui era la călăraș capăt al satului, dar știam o multime de lucruri despre el, din auzite. Nu era nici prea scund, nici prea înalt și avea un păr cînețiu, care plăcea nevestelor. Ieșea rar pe uliță și cînd ieșea, avea obiceiul să cînte un cîntec, care suna cam așa: Mă miram, mindro, miram./Mă miram de ce slăbeam/Și cauza n-o știam...

În sat, oamenii cînd îl primeau să bea cu ei, se fereau să spună după obicei: Hal noroc! sau Noroc să dea dumnezeu! Ciocneau așa, numai cu buza paharului și-l spuneau:

— Hal, Florea...

Hal... răspundea Florea și dădea paharul pe gît. Așadar, norocul se chema Florea. Cînd ieșea la poartă și dădea cu ochii de el, îi amintea numai de el, sau că a lăsat deschis la grădini și au să între porcii să rime straturile, sau că a uitat un foc aprins în curte, lîngă coșare, sau doamne ferește, altceva și mai rău, care îi s-ar fi putut întîmpla dacă n-ar fi trecut el prin preajmă. Cînd intra în vorbă cu tine, știa dinaintea că te-a scăpat dintr-o primăjdie, de care nici habar n-aveai. Dacă prindea necaz pe tine, îți mergea bine o săptămînă.

Auzisem povestindu-se multe lucruri pe seama lui și istoriile astea erau cam așa: Că Mitu Țoapții venea cu

Florea de la Spînel și cum au trecut Vedeș, care curgea cu alouii la vale, gheșta a luat pîntec și Mitu era cit pe ce să se înec. Norocul lui a fost Florea, care l-a scos din apă, l-a luat în cîrcă și l-a dus pînă la prima casă. Mitu s-a ales din toată povestea asta numai cu o aprindere la un plămîin dar, oricum, a scăpat cu zile.

Altădată, vara, în floarea soarelui, pe Costică Ghințianu l-a prins un somn greu și-a adormit cum se găsea, cu sapa într-o mîină și ulciorul în alta. Dacă nu se nimeria tot Florea, care trecea din întîmplare pe acolo, să alunge un șarpe, care se țirise din niște mărăncii, pînă pe pieptul lui Costică, cine știe ce ar fi ieșit de-aici.

Odată la horă, au sărit vreo trei să-l bată, așa, mai mult din nimica și ce-a ieșit s-a văzut pînă la urmă: unul care era tare de-o ureche a primit una zdravănă și i-a venit auzul la loc; al doilea a fost zvrilit în brațele unei fete, care se uita la el de pe margine și ce să vezi? chiar cu fata aceea i-a fost dat să se însoare; al treilea s-a ales și el cu partea lui de noroc, a scăpat cu fuga, că era mai pipriciu și cine știe, nu l-o fi venit la îndemînă.

De fapt, Florea era un om trist. Nu putea să facă nici un rău nimănui și nu că n-ar fi încrețit, dar... nu era oare el norocul satului? Ce-i drept, putea să-l ocolească pe cel care l-ar fi jignit cu ceva, sau l-ar fi făcut o pagubă, dar parcă asta i-ar fi adus vreo alinare?

de acea și mai ales după ce s-a înșurat în sfîrșit și el cu tot omul, (nevastă-sa zicea că a trăit bine cu el), Florea devenise și mai tăcut și cînd ieșea pe uliță, cînta alt cîntec decît cel dinaintea, unul nou, care suna cam în felul următor: Eu plătesc cu cîntecul/Ca lupul cu urletul./De-aș prinde pe Dumnezeu/L-aș tăia e-un fierăstrău,/Ia, ia, ia, noroc, ia, ia./De te-aș prinde undeva/Eu nimic nu țî-aș făcea / Cu cuștia te-aș tăia...

Cîntecul ăsta a stîrnit și el destule vorbe în sat. După ce s-au potolit vorbele, cel mai mult au ajuns să se încredințarea că Florea, nici mai mult nici mai puțin, are de gînd să-și ia viața. Și poate așa ar fi fost, dacă nu intervenea altceva.

A venit războiul și Florea a fost luat pe front. După vreun an, a fost dat dispărut. Unii ziceau că s-a predat la ruși și că, dacă s-a întîmplat așa, atunci gata, s-a terminat războiul! Într-adevăr, se predase. Asta s-a aflat mai tîrziu, după ce s-a întors de pe frontul de apus, unde capturase doi nemți (care n-ar mai fi apucat sfîrșitul războiului dacă nu-l prindea el) și primise o decorație.

Cînd a venit acasă, nu mai era așa de tăcut. Devenise și mai săritor la nevoie și spunea că rușii sint toți, așa ca el, adică oameni de treabă.

Terii de editare

„Luceafărul” conține un indice convinător al lucrurilor care, în tinerii scriitori...

„Sat”, „Cind te asculti”, „Crepuscul”, neizbutite din cauza excesului de cerebralitate și a prețiozității filozofice...

Dacă se pune totuși problema unei relative regularități în apariție, lucrul acesta ar fi putut fi obținut...

CONSTANTIN CERVIȘ, Vișoara-Dobruța. În ce privește organizarea și activitatea...

CONSTANTIN COSMAN, Roman. Întreg nevăzută dumneavoastră; e firească. Faptul că schițele trimise n-au apărut...

VIOLIE ALEXE, Insurăle-Brăila. Trimiteti schița, așa cum ați trimis și scrisoarea...

NICU CIOBANU, București. Din păcate, în năvăla Constantin nu se văd semne că ați înțeles...

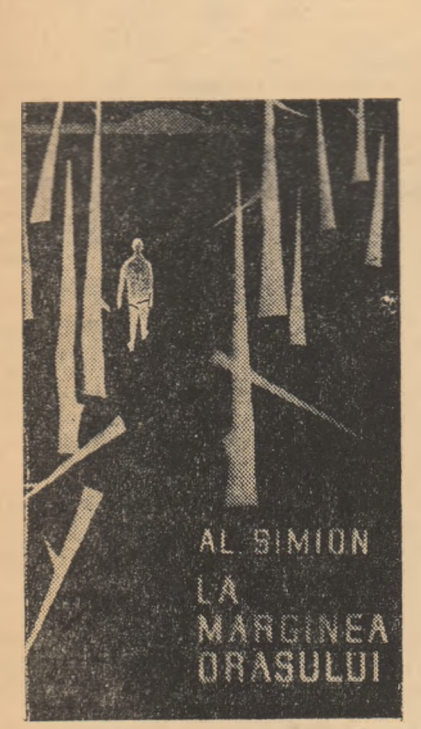
Jurnalul nostru este un mijloc de exprimare a gândurilor noastre...

„Din acest citat reiese clar că eu condamn numai epigonismul unor pasteliști, și nici pe un poet convingător...

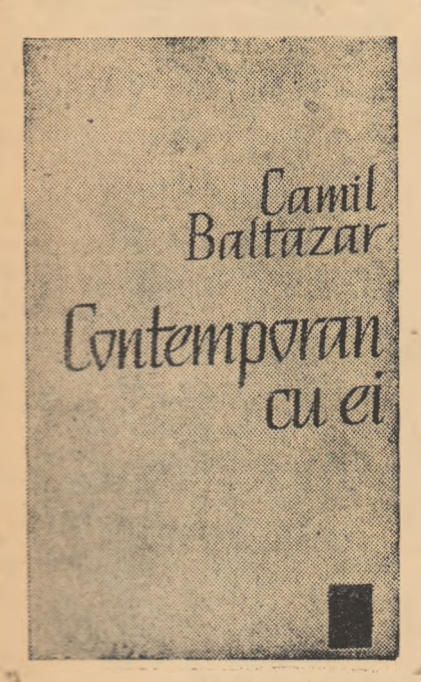
Dacă spun că „Ion Brad a fost tot timpul, în lirica noastră, un exponent al afectivității fără limite a inspirației...

DISCUTII Lămurire necesară

problematic. În acest sens, și numai în acest sens, exprimându-mi poate nu prea fericit, de intenția realizării unui adevărat salt...

Cărți noi

Tendințe și stituri în proza tinerilor (II)

tălii constructive, de vitejia pașnică a muncitorilor. Se rețin tipuri de inovator curajoși, care își comunică...

Alături de scriitorii cu un stagiul mai îndelungat, prozatorii tineri au adus în ultimii ani o vioiciune, o eferveșcență a căutărilor de bun augur...

Înțelegere înțigată a reflectării esenței în artă. De pildă, legea transformării de conștiință în epoca socialismului...

autorul, altitudinea inaccesibilă a acestor eroi — intruchipare a unor concepte — lese din cadrul realismului...

CRA mic foileton satiric de MARIN SORESCU

parcă de o bănuială. Are în buzunar o mână de etichete deja scrise. Prietenule, simți cum, în gândul lui, și așa se desprinde din frunte. Că...

PARTEA TA DE VINĂ

Sebastian Populian (Mihai Brad) într-o scenă din film.

Noua realizare a cinematografilor românești, filmul 'Partea ta de vină', pledează pentru idei ale eticii sociale...

Un rol de a glândi, de a-și explica acțiunile oamenilor, de a-și judeca în abstract, ca pe niște cantități abstracte...

personaj, eșecul său sentimental de-a-l împinge în însingurare, îl fac mai sensibil la frământările și dramele celorlalți. Pentru Dumitrache, Bejan este recuperabil fără rezerve...

masură variabile ale eroilor principali și, contribuind la îmbogățirea galeriei de tipuri cu adevărat semnificative, nefiind determinate pentru desfășurarea narativului filmice...

mai este un simplu fundal și să se facă remarcate prin unghiul de vedere îngust, prin compoziția în pagină și compoziția în câmp...

O SINGURĂ VIAȚĂ

Actori Octavian Cotescu (Iulian) și Mircea Albulescu (Ileana).

Fânețcoacă la dramaturgii noștri. În ultimii doi-trei ani, un fel de obsesie a "problemei intelectuale"...

sint imprumutate unele mijloace această familie de intelectuali, de mici burghezi, deși și-a păstrat, în ciuda presiunilor sociale din afară, niște valori etice abstracte...

Integrează duetul de idei dintre celelalte, apar ca niște martori sferici, înzestrați, fără substanță și fără valoare, mai ales într-o piesă care se reclamă a fi o piesă "de idei"...

liefmă, prima - o profundă și vie frământare lăuntrică, amplificată de imobilitatea fizică (trebuie să remarcăm că, deși paralizată, Mariana se mișcă pe scena marionetă)...

Recita "Flacăra" consacră săptămânal actualității cinematografice... Recita "Flacăra" consacră săptămânal actualității cinematografice...

Grivița Roșie: aproape un sfert din București, cuprins între verticala înaltă a blocurilor noi și sutele de orizontale, străzi, balcoane, drumuri de fier, scări și fum...

„CRED IN TINE!”... care ne-a emoționat și ne-a entuziasmat! Al treilea personaj, intruchipat de Petre Pintar, funcționar, a reușit echilibrul unui rol destul de dificil...

Desenele lui S. M. EISENSTEIN... S. M. Eisenstein a început să deseneze în 1918, în timpul războiului...

